

Gökyüzü

Alp Akoğlu

Merkür'ü Akşamlar

Bu ay gökyüzü, gezegenler bakımından biraz fakir. Ancak, görülmesi öteki parlak gezegenlere göre biraz daha zor olan Merkür, ay boyunca akşam gökyüzünde. Gezegen, Güneş çevresinde kısa sürede dolandığı için, nadiren bir ay boyunca gözlenebilir konumda kalır. Bu ay, gezegen çok iyi konumda olmamakla birlikte ayın başından sonuna kadar gözlenebilecek. Merkür'ü gözlemenin zorluğu, onun Güneş'ten kısa bir süre sonra batmasından kaynaklanıyor. Gezegen, genellikle hava henüz tam olarak kararmadan battığı için ve hava kararırken de ufukun hemen üzerinde bulunduğu için pek dikkat çekmiyor. Bu nedenle, amatör gökbilimcilerin bir çoğu Merkür'ü ancak birkaç kez görmüştür.

Merkür, Ekim ayı boyunca Güneş'ten yaklaşık 45 dakika sonra batıyor. Ay başında batı-güneybatı ufku üzerinde bulunuyor ve her gün biraz güneye doğu hareket ediyor. Gezegenin bu küçük hareketi ayın 20'sine kadar sürüyor ve bu tarihten sonra hareket tersine dönüyor ve gezegen bir yandan da alçalmaya başlıyor. Gezegen, 17 Ekim'de en büyük uzanımına (Güneş'e en büyük görünür açısal uzaklık) ulaştığında, Güneş'le arasındaki görünür açısal uzaklık yaklaşık 25 derece olacak.

Merkür'ü görebilmek için, havanın açık ve temiz olduğu akşamlarda alacakaranlığın bitimine yakın ufukun, hemen üzerine bakmak gerekiyor. Eğer gezegeni çıplak gözle bulmakta zorlanırsanız, bir dürbün kullanabilirsiniz. Ekim ayı içinde akşam alacakaranlığında batı-güneybatı ufukunun hemen üzerini tararsanız büyük olasılıkla gezegene rastlarsınız. Gezegenin parlaklığı, yaz gökyüzündeki en parlak yıldızlarınkine yakın olacak.

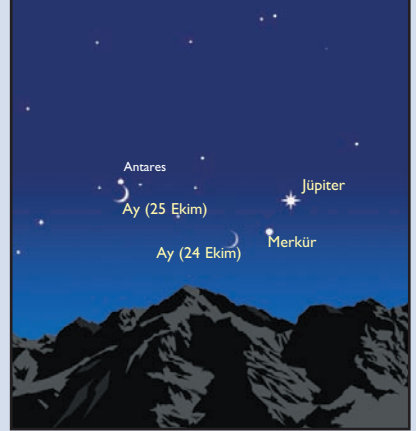
Ekim ayı boyunca Jüpiter ufukun üzerinde giderek alçaldığı için, ayın sonlarına doğru Merkür'le yakın görünür konuma gelecekler. Jüpiter, Merkür'e göre çok daha parlak olduğu için onu alacakaranlıkta seçmek kolay. Bu durum, Merkür'ü gökyüzünde bulmayı kolaylaştıracak. Ayın 20'sinden sonra, Jüpiter'in sol altına doğru bakacak olursanız, Merkür'ü daha rahat bulabilirsiniz. 24 Ekim'de, iki günlük hilal de ikiliye eşlik edecek. Akşamüzeri Merkür, Ay ve Jüpiter'in hemen arasında olacak. Bu, gezegeni gökyüzünde bulabilmek için çok iyi bir fırsat. Eğer 24 Ekim

akşamı ufukun üzeri temizse bu yaklaşmayı kaçırmayın.

Bir süredir güneybatı yönünde akşamları görmeye alıştığımız Jüpiter de artık iyice erken batıyor. Ayın ilk günlerinde, gezegen alacakaranlık bitiminden yaklaşık bir saat sonra batıyor. Ancak, günler ilerledikçe, gezegen her akşam biraz daha alçalmış olacak ve ayın son günleri artık alacakaranlığın bitimiyle batmış olacak. Gezegen, Kasım'ın son günlerine kadar akşam gökyüzünde olmakla birlikte, bu aydan sonra gökyüzünde zorlukla seçilebilecek kadar yükselmesi için yıl sonunu beklemek gerekecek. Gezegeni yeniden akşam gökyüzünde görebileceği zamanlarsa, 2007 ilkbaharından sonrası.

Bir süredir sabah gökyüzünde görebildiğimiz Satürn, artık akşam gökyüzüne geçmeye hazırlanıyor. Ayın ilk günü 03:00 civarında doğu ufukunda beliren gezegen, ay sonunda gece yarısından bir saat sonra doğuyor. Satürn'ün parlaklığı gök-

24-25 Ekim akşamları güneybatı ufku

üzündeki en parlak yıldızlarla kıyaslanabilecek kadar. Ancak, sarımtırak rengiyle ve kararlı parlayışıyla onu yıldızlardan ayırmak kolay. Satürn, gökyüzünün parlak yıldızlarından biri olan Regulus'la (Aslan'ın kalbi) yakın görünür konumda ve ay boyunca bu konumunu koruyor. Regulus, Satürn'ün doğusunda yer alıyor ve ona göre biraz daha sönük. 17 Ekim'de Ay, Satürn ve Regulus'a yakın görünür konumda olacak.

Venus ve Mars, Güneş'e çok yakın görünür konumdalar ve bu nedenle Ekim ayı boyunca gözlenmiyorlar. Mars, 23 Ekim'de sabah gökyüzüne geçiyor. Gezegenin sabah gökyüzünde gözlenebilecek kadar yükselmesi için gelecek ayın ortalarına kadar beklememiz gerekiyor. Venus'se 27 Ekim'de akşam gökyüzüne geçiyor ve Aralık ortalarına kadar akşam ufukun üzerinde rahatça görülebilecek kadar yükselmüyor.

Gezegenken pek değinmediğimiz Plüto, bu sıralar daha önce hiç olmadığı kadar gündemde. Plüto'yu, görebilmek için büyükçe bir teleskop ve ideal gözlem koşulları gerekiyor. Bu nedenle amatör gökbilimcilerin gözlenecek gök cisimleri listesinde hemen hemen hiçbir zaman yer almıyor. Gözden düştüğüne göre bundan sonra daha da az ilgi göreceği kesin.

Ay, 7 Ekim'de dolunay, 14 Ekim'de sondördün, 22 Ekim'de yeniay, 29 Ekim'de ilkdördün hallerinde olacak.

1 Ekim saat 23:00, 15 Ekim saat 22:00, 31 Ekim saat 21:00'de gökyüzünün genel görünümü.